

רן צור

יא בתמוז תרצ"ד, כפר גלעדי
יא בכסלו תשע"ח, כפר עציון

דברים לזכרו

קבוצת ארז כפר גלעדי

צור היית לנו רן, שילוב של עיקשות ודבקות, העפלה ועמקות, מושא גבוה להשגה.

ביום שישי אחד בשנת 2012 התכנסנו - חברי קבוצת "ארז" מכפר גלעדי, ילידי תש"ח, בביתך רן צור - כדי לומר לך תודה.

אדם בעל זכויות רבות אתה, אודותיהן דיברו וידברו פה מכרים ומוקירים, אך עבורנו אתה בראש ובראשונה המדריך האחד והיחיד שלנו, קבוצת "ארז".

אתגרת את החוסן האישי - והקבוצתי שלנו - עד לקצה גבול הסיבולת ומעבר... הצמחת אותנו ל"ארז" שנהיינו.

באחד הביקורים האחרונים אמרת לנו: "איך ההורים שלכם סבלו אותי ולא הכניסו לי בעיטה, עד היום אני לא יודע"... (מרשה לעצמי לצטט אותך במעמד הזה, כי הומור היה חלק ממהותך.)

ככל שאנו מתבגרים מצטברות ה"עדויות" לפועלך ולהשפעתך עלינו - ולכך שהחוויות המגבשות והמעצבות ביותר שלנו התרחשו ביזמתך ואיתך.

לפני כשנה, כשכבר התקשית מאוד להתבטא אמרת במאמץ רב: "החוויה שלי אתכם, זה בלתי נשכח, אוצר המילים שלי דל לבטא זאת". זה הדדי, רן.

בכל ביקור שימחו אותנו עיניך הטובות, המתרגשות, האוהבות, השובבות. גם אם הלשון כבר לא נשמעה לך, ברגע התחברנו, הבנו זה את זה.

באנו בקבוצות, בזוגות, ביחידים, וזה תמיד היה מעט מדי עבורנו ועבורך, ועל כך אנחנו מבקשים סליחה.

לא פעם הצרת על כך שלא זכית להקים משפחה. זה כאב גם לנו, אבל נחמה גדולה יש בכך שהיית אב רוחני לרבים וזכית להעביר מורשת רבת ערך לדור הבא, עשית זאת בגדול, בענק, עיצבת דורות של אנשים צעירים.

מדריכנו רן צור אתה רן ואתה צור עבורנו. יאה לך השם רן, שכן המוזיקה רינת הנפש היא ממהותך, היא בך ומוסיפה להתנגן ממך ואלינו.

בקולך העמוק, החורק, לימדת אותנו שיר אחר שיר: "שאון התותחים נדם, שדה הקטל נתייתם, בשדה חייל בודד ישוח, יזמר עם עננים ורוח...". כאשר מרים ואני שרנו לך את השיר הזה לפני חודשים אחדים, בכית בלי קול וניסית מאוד להצטרף לשירה.

ממך רן למדנו לשיר: "כי אבד אשר אבד לא ישוב לנצח, לו נשירה, ביגיעה ובאהבה, אופל ליל נאירה, ביגיעה ובאהבה, כל מכשול נסירה, בית הורים חמים עזבנו אי פעם, זיכרונות ילדות חלום נעורים, לעולם לא אשכח איך עזבתי את ביתי ולדרך אז יצאתי לבדי, לבדי"...

כששרנו לך את השיר הזה, הרכנת ראש, בקושי עצרת את הבכי וכשסיימנו אמרת: "לא הצטרפתי כי אני מתרגש מדי..." והוספת: "אני מתגעגע מאוד לכפר גלעדי, לא תיארתי לעצמי איזו מטמורפוזת אתה עובר, כשאתה עובר למקום אחר".

איתך רן שרנו גם: "סתיו מאפיר ציפורים נדמו, עירום היער שדות נתייתמו, רק חלקת שדה אחת לא זרועה, תעורר מחשבה נוגה ומרה". כל שיר מקבל כעת משמעות חדשה - וכמו מזמר ומספר אותך.

יאה לך השם רן, גם מפני שבחדרך ובהשראתך למדנו לאהוב את המוזיקה הקלאסית, שהייתה לחלק מחיינו.

ויאה לך השם צור, כי כסלע גדול ועיקש אתה, צוק איתן. כן, "הסלע הגדול" היית עבורנו (אנשי כפר גלעדי מכירים את הסלע הגדול, שאינו רק מטאפורה, הוא סלע אמתי שאליו העפלנו בימים ובלילות, בקבוצות וביחידים - בהוראתך).

יוסי אורבך

ומאור פניך, היה לכולם אך טבעי להיות לצדך אלו וגם אלו עם כל השוני שביניהם.

תלמידים רבים העמדת - לאו דווקא בדרכי הלימוד הפורמליות, אך בדרך המיוחדת לך - למדו ממך אהבת הארץ על כל אשר בה, ולמדו ממידותיך והליכותיך.

ומעבר לכך, עמדתי שוב ושוב נפעם מהעוצמה הפנימית שבך - שנתנה לך את האפשרות לראות את הטוב והחיובי גם מבעד לקשיים הרבים שאיתם התמודדת כל השנים.

אנשים רבים שחלקם בחיים היה טוב בהרבה משלך, יצאו מעודדים ועם חיוך רחב יותר מפגישות איתך.

כאן המקום להזכיר ולהוקיר את חברי כפר עציון הרבים שתמכו בך במשך שנים, ובעיקר בתקופת מחלתו הממושכת בשנתיים האחרונות - אותם שאני ראיתי מקרוב. רבים הם אלו שראויים להערכה, ובראשם משפחת קנוהל, הרב אלישיב, מרים וילדיהם, וניצה רוט. במסירותם ללא גבול, ועמם ורד ליפשיץ, צ'ייק, רוחי, סנדי, והעובדים פריינטה ואנורה ועוד רבים וטובים.

הבוקר בשובי מבית הכנסת קיבלתי את ההודעה על פטירתך מן העולם. עלתה לפניי הגמרא שנלמדה היום בדף יומי, סוף מסכת מכות, על דוד המלך שהעמיד את מצוות התורה על אחד עשר יסודות, על פי הפסוק מתהילים "מי יגור באַהֲלֶךָ מי יִשְׁכֵן בְּהַר קְדֹשְׁךָ, הוֹלֵךְ תַּמִּים וּפְעֵל צְדָקָה וְדַבַּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ".

אכן היו בך וראויות לך תכונות נעלות אלו.

רן יקר - תודה על הזכות להיות מחבריך, נמשיך להזכירך ולזכור כל מה שלמדנו מדרכך. יהי זכרך ברוך.

רן יקר.

תמו כמעט ארבעים שנות היכרות שלי אתך.

למדתי ממך רבות. חייך היו בעיני מזיגה מופלאה של עולמות שונים שלכאורה אינם מתחברים אבל אצלך הם התחברו.

זכורים לי ולרעייתי רחל השיחות איתך, בשבתות ובחגים שעשינו ביחד, תחילה בכפר עציון ואחר כך באפרת. אתה ידעת להתחבר בשיחה עם בני כל הגילים. מצאנו את עצמנו מדברים איתך בענייני חברה ומדינה, ילדינו בענייני טבע ובעלי חיים ועם אמי תבל"א במוסיקה קלאסית. כך נוצר קשר מיוחד והפכת להיות כבן משפחה אצלנו. הילדים היו מרותקים לסיפוריך ותמיד שמחו כולם לבואך.

יכולת זו שלך להיות מעורב בדעת עם הבריות, ולהתחבר ולהתאהב על בני כל הגילים ועל אנשים שונים מאוד אלו מאלו הייתה חלק מהותי ממך וכולם הכירו בכך.

כולנו הכרנו את חוש ההומור שלך, הציני לפעמים. אך מעבר לכך הייתה בך רגישות רבה כלפי אחרים.

עברת מכפר גלעדי לכפר עציון - וידעת איך לחיות במקום שונה, רווי בתורה ומצוות, ועם זאת לשמור על קשר חזק וטוב עם מעגלי חייך הקודמים. יעידו על כך המשך הקשרים הטובים עם ידידיך הרבים מילדותך והתבגרותך בכפר גלעדי, מההדרכה בתנועת הנוער, תקופת הצבא ביחידה 101, תקופת ההוראה במכללת בית וגן, וכן קשריך עם אנשים רבים בעיסוקיך בידיעת הארץ ובעיקר החי והצומח בארץ הזו ועוד.

לכל חבריך מתקופות אלו הצטרפו מעגלי ידידים וחברים כאן בכפר עציון ובגוש, ובגלל מזגך הטוב

הקמת הפארק בכפר גלעדי, על צבאיו, יעליו ושפניו, הייתה אירוע אזורי מכונן. תוך כדי הקמה הוא למד תורה הקלוטה מן האוויר, באין יועץ ומומחה, ובהמשך הנחיל לנו, הבאים בעקבותיו, את רזי הקמת ואחזקת הפארק.

לאחר "מהפך כפר עציון", אם ניתן להתבטא כך, הוא העביר את היוזמה והידע דרומה ומעלה, ואזי נחשב כבר בר סמכא של ממש בתחום הפארקים ושוכניהם.

מפעם לפעם עליתי אליו לרגל, בעיקר על מנת להבין "מה קורה פה?", והאם ויתר לגמרי על דרכו ועל עולמו ומלואו, בו רב היה חלקו.

באחת הפעמים פגשתי כפוף ורוכן לפניו כמחפש אוצר. הסתבר שכשסידר משהו בתוך הפארק הכפר עציוני "שיר השירים", נכנס בו מאחור, עם כל האהבה, יעל זכר שהטיסו כברת דרך לפניו. מסתבר שלא הייתה בו נימה, ולו אף מזערית, של כעס או נטירת טינה למקרין האלים. להיפך, הוא הצדיקו במאה אחוז ונטל את כל האשמה עליו... "צודק הבן אדם... זאת הטריטוריה שלו. אני הייתי הפולש".

ידעתי שבריאותו רופפת. אך תמיד היה לי כסלע מסלעי כפר גלעדי (איאוקן תיכון) ו(רון) צור כפר עציוני (קיננומן).

והיה אם תתפסוני פולט "מרק נדיר", או "מסיק זיתים" (קטיף התפוחים הליליפוטיים בכפר גלעדי) וכיו"ב, אז חברים יקרים, זה גנוב. בזז מלכסיקונו של רן.

לבי עם אסתי ואמציה, וכל בית כפר עציון.

היכרותי עם רן נמשכה יותר מדורותיים. כבן כיתתו של אחיו הצעיר, אמציה מכפר גלעדי, כבר שמעתי ש"יש דבר כזה", טייל ענק המשוגע לחיות.

מראשית דרכי בחיי האזרחיים, האזוריים והתנועתיים, נפגשתי עם רן פעמים רבות כמדריך על, בעיקר בטיולי הנגב ואילת. רן היה כמגדלור. מאור גדול, אך מצניע לכת וחסר כל נטייה להתברגות בצמרת או הידחפות לראש ההנהגה. שקט, מקורי מאוד, חייכן, ממעיט בדיבור, בעל חוש הומור דקיק ומיוחד, ושפה "טיולית" משלו. השפה המיוחדת של רן. סוד הצימצום.

הגווארדיה הוותיקה של המדריכים מצביאים הייתה נושאת נאומים חוצבי להבות. ואילו רן היה פולט אך שתי מילים... ולוקח את הקופה.

בזמנו בטיולי החטיבה של נוער "האיחוד" נהוג היה לרדת במורד מנגן מביר מילחן לקלחת תמנע, וזאת מכיוון ש"אין כל אלטרנטיבה דרומית יותר". רן החליט ועשה. באור ראשון החל לגשש בדרומה של חומת המצוקים של תמנע. וזאת חרף צליעות מפציעה צה"לית ברגלו מתקרית גבול בשנת 1954 בערך. לפנות ערב חזר רן אל מדורת המדריכים, עם סיפורה של תגלית: "רבותיי - יש!!!".

למחרת "השאל" כמה נערים מטור המטיילים, וביחד פתחו וסימנו את מה שיקרא בהמשך, חרף קובלנותיו וצניעותו, "מעלה רן צור". כלומר רן התעקש שהנתיב יקרא "מעלה האיחוד", אך השם ממש לא תפס, ורן "זכה" בעל כרחו בהנצחת עד. בכל שנה ובכל טיול המשימה הייתה לשפר ולשכלל את המעלה.

הברקה נוספת שלו, שכונתה "הטריק של רן", הלכה כך: לאחר הביקור בעמודי עמרם, "גילה" רן פיר של כריית נחושת במעלה מצוק אבן החול הלבנה. הטור כולו ישב מתחת, כבאמפיתיאטרון, כשרן צירף אליו עוד כמה טיילים. הפיר סב לו בעמקי הסלע ויצא לאוויר העולם במקום אחר. אחד הנערים היה מגלה לפתע מערה "חדשה", שזה היה, כמובן, פיר הכניסה... ויאללה, עוד סיבוב, כשהקהל למטה כובש את צחוקו. בסיבוב השלישי החלה שאגת הצחוק שמתחת לחלחל לתודעת הסיירים...

לאחר מלחמת ששת הימים רן נקרא שוב לדגל, הפעם לארגון והפקת טיולי סיני לנוער "האיחוד". וכאן עמדו לו בשנית ידענותו, חושיו, הקפדנות הארגונית שלו, ובעיקר חברותו החמה. רן היה מסוג האנשים שלא ניתן לסרב להם.

עמוס גולדבלט

ואם זה מסע מזורז לחזות בזריחה מראש הר מירון. ההיכרות העמוקה שלו עם המרחב כולו, גיאולוגיה, צומח וחי, הטיפול המסור שלו בעופרים גורים אבודים וגוזלים רכים, כל אלו הוטבעו בנו, בלי מילים גבוהות ומליצות, אלא בדרך של השראה ולמידה.

הימים ההם היו טרום מלחמת ששת הימים. במהלך המלחמה ובעידודו, התפזרנו בין ענפי הקיבוץ וסייענו בנשיאה בנטל. רן התגייס לתחום החינוך בתנועת האיחוד (הרבה לפני הקמת התק"ם) ובגללו הלכנו אחריו לש.ש.ש, עוד תקופה מרתקת ומעצבת.

אלו היו ימי "שיח לוחמים". התנועה הקיבוצית התחבטה באופן מתמיד בשאלות של ערכים, דת, יישוב הארץ ומוסר, ואני חושב שאז נבטו ברן לראשונה זרעי החזרה בתשובה.

במהלך השירות הצבאי ובשנים שחייתי בירושלים ובהר גילה, ביקרתי בכפר עציון לא מעט והייתי עד לחיק החם שמעניק היישוב לרן. היו לו התלבטויות, הייתה בו ביקורת, אבל רן ראה בכפר עציון את ביתו החדש, ובמקביל שמר על קשר עמוק אל כפר גלעדי.

התקופה האחרונה לא היטיבה עם רן אבל האווירה התומכת והמחבקת של המשק עשתה את הימים מעט נוחים יותר.

למרות שרן לא זכה להקים משפחה, ולמרות שאנחנו עצמנו כבר הורים וסבים, אנחנו קצת הבנים שלו. יהי זכרו ברוך.

תחנות חיי כנער וכאיש צעיר היו שזורות בשל רן ומושפעות מאוד ממנו ומדרכו.

רן שימש בשנים משמעותיות בחיינו כרכז חברת הילדים בכפר גלעדי. בקיבוץ ותיק ודעתן ככפר גלעדי, התפקיד היה בעל משקל מכריע, ורן יצר ובנה אותו כפי שלא היה לפניו או אחריו.

אפשר לומר שהתאמנו ב"מיני קיבוץ", דרך ועדות שונות, פעולות, אסיפות, טיולים, גיוסים ועבודה בענפי המשק, והכל בהובלה אידאולוגית אך גם מתלבטת של רן.

אבל הרבה מעבר לכך: האזנה למוסיקה קלאסית, סיפורי מורשת קרב על ימיו ביחידה 101 והפציעה בראשו שהשפיעה עליו כל כך כל חייו, דיונים אינסופיים על ערכי התנועה הקיבוץ והמדינה ובעיקר דוגמה אישית בלי מרכאות, ולא פחות חשוב, עם הרבה הומור וביקורת עצמית.

רן הוביל הקמת משק חי בכפר גלעדי שהפך ברבות הימים ל"פארק". הפארק היה אולי ליבת החינוך והעשייה של רן ושלנו, "נערי הפארק". עבדנו בו, עקבנו אחר שפני סלע, חוגלות, ברווזים וצבאים, ואפילו עבודת הגמר שלנו כתלמידי י"ב עסקה במחקר על חיי הצבאים.

רן אחראי באופן בלעדי על היותנו טיילים ואוהבי טבע. לא פעם רן התיש אותנו עד כלות כוחנו, אם בעלייה לחרמון זמן קצר אחרי כיבושו במלחמת ששת הימים,

גדעון גלעדי

רן איננו.
הלך מאיתנו בן כפר גלעדי
מהמיוחדים והנדירים.

רן היה מקבוצת הגיל החשובה
מאוד, במובן החינוכי, התיישבותי,
תנועתי, ביטחוני. קבוצת איילה.

אנחנו הצעירים מהם, ספגנו רבות,
קלטנו ולמדנו איתם ובעזרתם,
ודמותו של רן נחרתה במיוחד
בליבות רבים.

אילו גדל בבית ספר של היום,
ודאי היו מאבחנו את קשיי
הדיסלקציה שלו ואולי חייו היו
מנותבים אחרת.

ראשית היה מדריך חרוץ, ערכי,
נחוש, משקיען ודומיננטי. שימש
כמרכז חברת הילדים, גוף חשוב

מאוד באותם ימים, מעין "קיבוץ בזעיר אנפין", עם כל
המוסדות המקבילים של הקיבוץ: מזכירות, ועדות,
סידור עבודה ועוד. הוא לימד אותנו מהם חיי קיבוץ
ברמת הניהול היומיומי, הערכים והכללים, והכין אותנו
לחיים דמוקרטיים שיתופיים.

הימים היו ימי חינוך מאוד מושקע בילדים ובנוער,
עם מאות ילדים מא' ועד י"ב. כל מעייני המבוגרים
היו מופנים לחינוך ולהשקעה בדור העתיד על כל
המשתמע מכך, ורן היה מהמובילים.

לא הייתה לו תמימות דעים עם המורים, אלו היו שני
שדות פעולה שונים, עם מתח מתמיד חיובי וגם בעייתי
בין השניים, שנאבקו תמיד על משאבי הזמן והתקציב.
מה יותר חשוב; לימודים או חברה?

חברה זה טיולים בטבע, עבודה אחר הצהריים בענפים,
בשדה, במטע, בנגרייה ובמטבח. חברה זה פעילות
ועדות ומחנות קיץ, טיולים שנתיים ברחבי הארץ, משק
בית הספר ופינת חי גדולה של רן וחבריו.

רן חזר מהשירות בצנחנים עם הילה של לוחם אמיץ
ובעל ערכים. הוא נפצע בראשו באחת הפעולות מעבר
לגבול ליד הכפר מידיה. רן נהג להתלוצץ איתנו, הילדים,
שנפסיק לעשות לו חור בראש, כי יש לו כבר אחד...

בטבע לא היה שני לו. מומחה ארצי לצפרות, ידע בעל
פה את שמות כל העופות והציפורים בארץ, לקח
אותנו לטיולים מאתגרים בוואדי נבי יושע (מצודת

כ"ח), לקיני נשרים ותופעות מרתקות, והכל במסעות
רגליים, עם המזון והמים עלינו כמו בצבא. המנהיגות
שלו, הנחישות והדבקות במשימה החינוכית, זכורים
כך לכולנו. הוא היה אלוף המסעות, חזק, שרירי, מוצק
ומוביל. לימים הקים אצלנו את הפארק המפורסם
שקיים ומתפקד עד היום.

במקביל עבד כמובן כרפתן שהתמחה בעבודתו, כאוהב
בעלי חיים שמסדר איתם מצוין.

תחום נוסף, ודאי ידוע גם לחברי כפר עציון, היה
המוזיקה. רן היה ממש "חולה" מוזיקה קלאסית. היה
לו פטיפון בחדרו ושם התקיימו בצפיפות ודוחק כל
חוגי ההאזנה בערבים.

אני אישית חייב לרן את הלהט של אהבת הטבע
והציפורים, כי הוא סמך עליי בעבודה בפינת החי, עם
האכלה יומית, דאגה לבעלי החיים, הכרתם וכל הקשור
בכך.

ותיקי החברה להגנת הטבע זוכרים אותו כאחד
הראשונים שפעלו לחינוך הנוער לאהבת הטבע
והשמירה עליו.

אפשר עוד רבות לספר על רן, ונזכור אותו תמיד כאיש,
כאדם, אוהב ארץ ישראל, יודע אותה, נלחם עליה,
מדריך ומחנך את הדורות הבאים לערכים החשובים לו
שלאורם גם חי את חייו.

יהי זכרו שמור איתנו לעד.

יוני וייל

השנים האחרונות היו קשות לרן ולסובבים אותו. אובדן יכולותיו ומוגבלותו הפיסית לקחו מרן את עצמאותו שהייתה כה מרכזית בחייו. ללא בית סיעודי, בקיבוץ, הצלחתם, את ניצה וחברייך, לתת לרן רגעי אושר רבים.

בהזמנת חניכיו וחבריו מכפר גלעדי ומרחבי הארץ, בהכנת טיולים בצפון על פי בקשותיו של רן, בקיום מפגשים עם חברים, ימי הולדת. וגולת הכותרת: חגיגת יום הולדת שמונים שבו קיבצת את בני כיתת ארז שאותה רן הדריך.

ההחלטה שלכם לתת לרן סעד בביתו עד יומו האחרון ראויה להערכה והוקרה.

ליויתי אתכם ממרחק בהתלבטות בטיפולים הרפואיים בבית חולים, בהתחזקותו של רן בבית סיעודי בעמק בית שאן, ובהחלטה לתת לרן את האפשרות להישאר בביתו גם במחיר של מאמץ גדול מצידכם.

אתם ראויים לתודה גדולה והערכה. נתתם משמעות לחיים בכבוד בשנות מחלתו וסיעודו של רן.

תודה למטפלו של רן, העובד המסור פריינטה שלא עזב את רן לרגע והשתדל להקל על מכאוביו, ועוזרו בשנה האחרונה, אנורה.

בשם חניכיו של רן צור ז"ל

לכל חברי קיבוץ כפר עציון היקרים,

קיבלתי את העלון ששלחתם ובו כתובים דברי ההספד לרן היקר שכה אהבנו וכן גם הערצנו.

אני אעביר אותו לבני כיתת ארז ולחברי כפר גלעדי שזוכרים ומוקירים את רן צור כמרכז שכבת הנעורים, שהקים את פינת החי והפארק הנפלא, ובנה עם חניכיו את צריף המועדון המפואר בו התגאינו עד מאוד.

רן לא זכה להקים משפחה משלו אך זכה במאות חניכים שהלכו בשביליו ולהם הוריש את הדנ"א הערכי שלו.

אני רוצה להודות לחברי כפר עציון שהיו לרן קהילה חברית ותומכת, משפחה חמה ומחבקת. רן תמיד הוקיר והתגאה להיות חלק מכפר עציון.

אני רוצה להודות בשם חניכיו, בני כיתת ארז, ולך ניצה על השנים האחרונות בחייו הסוערים של רן. על מסירותך הרבה לטיפול הפיזי והמנטלי שעמסת על עצמך.

בשמונה השנים האחרונות היית לנו כתובת יציבה ותומכת לביקורים בביתו של רן ובקיבוץ.

עודדת אותנו לבוא, ותמיד במאור פנים, בחיוך וברצון להיטיב ולהקל על סבלו של רן.

לזכרו של רן צור יהי זכרו ברוך.
על משקל שירו של א' עלי, גם הוא בן קיבוץ, אפתח:

שמונים ושתיים שנה חלפו על רן
עוד שנה ועוד שנה
והוא מסרב לכלוא את החיים
בנוסחאות מופשטות,
במילים
'מעץ הדעת נשמתו
מסרבת לאכול'
הבוהן נוטפת דם
הברך תמיד חבושה
צולע על רגל אחת
מהקוץ בעקב
היד נקועה או שבורה
מחיר הולם בהחלט
לאיזה אושר
לאיזה מגע
לאיזו שותפות שחש בכל אבריו!
הסנטר על החול
ליד גומה של ארי נמל
לראות איך הוא צד נמלה
ושום דבר לא קיים בעולם מלבד החול
שגרגריו הפכו בינתיים לכוכבי זהב.

רן יקר, קשה לכלוא את חייך בנוסחאות פשוטות,
במילים חתוכות, היית הפך הדברים. מנוע חייך היה
אהבה ללא גבולות לכל מה שעשית. ללא מסגרות
וכללים מנוסחים. אהבה מתפרצת.

אהבה ראשונה שלך הייתה לכור מחצבתך, לנוף
מולדתך בכפר גלעדי. כפר גלעדי הוא חלק ממך ודומה
כי אתה חלק ממנו. שם נולדת, שם חונכת וגדלת, שם
כאבת, שם קבורים הוריך ושם חיו זיכרונותיך.

כמו זואולוג טוב, עיניך התבוננו באנשים סביבך,
צורבות בזיכרון תמונות שונות. כמו אסופת תמונות
נוצרה בתודעתך, תמונות המעוררות זיכרונות טובים
ולעיתים גם קשים יותר. תמונות אנשים, תמונות
אירועים, תמונות מקומות, אין מוקדם ומאוחר באוסף
האישי שלך.

הוריך היו מראשוני כפר גלעדי. אביך הגיע מארה"ב
ואמך מליטא. שניהם התאהבו ברעיון הקיבוץ, ובנו
את ביתם ומשפחתם בכפר גלעדי. היית בנם בכורם.
שניהם עבדו קשה בקיבוץ, אביך במספוא ובחקלאות,

ומאוחר יותר בחינוך, ואמך בגן הירק. נראה כי מאביך
קיבלת את האהבה הגדולה לאנשים, את ההומור ואת
היכולת לקום ולהמשיך גם שקשה ונראה שלא אפשרי,
ומאמך קיבלת את האהבה לטבע. שתי אהבות שליוו
אותך כל ימי חייך.

כבר בימי הגן, כבר אז ידעת כי אהבה גדולה לך לחיות.
אתה זוכר כלבה שמצאתם והבאתם לגן. בנייתם לה
מעין מלונה מתחת לעגלה שהייתה שם. אתה זוכר כי
הרתה והמליטה, וזוכר כי יום אחד כשקמתם ממנוחת
הצהריים בגן, נעלמה הכלבה מנוף חייכם, והיית עצוב
על כך.

זכרת את שעות אחר הצהריים, עת היו חוזרות העגלות
מובלות בידי החברים שחזרו מעמל יומם, אל החצר
הגדולה שהייתה חלק מנוף ילדותך.

עת רכבת על סוסה, שעה שאביך שקע בשיחה, וזו
דהרה והפילה אותך. הנפילה לא מנעה ממך לשוב
ולרכב עליה.

נופי כפר גלעדי שקועים בך, הסלע הגדול עליו ישבת,
ובו שהית שעות, ימים ושבועות. רכסי ההרים, מאגר
אורחינה ואגם החולה.

תל חי ואגדות חברי השומר ששיעשעו אותך, עת
באו לאזכרות של חברי בית"ר בחליפות החומות
המכופתרות.

נפשך רצתה את הטבע, את המרחבים. קירות בית
הספר היוו קושי עבורך, כלאו את נשמתך וצמצמו
אותה למקום בו לא מצאה מנוח.

היה זה אברהם איתי לו הכרת תודה עמוקה, גם שנים
אחרי, שזיהה את אהבתך לטבע, את נשמתך ששאפה
למרחבים, ודאג לכך שתוכל ללמוד במכון הזואולוגי
בתל אביב העיר הגדולה.

שם אצל פרופסור מנדלסון פרכת, למדת, היית מוכן
להשתגע על מנת להעביר חזיר בר שמת בגליל, אל
המכון, לפחלוץ. לא נרתעת מנחשים, לטאות, ארנבים,
יעלים וצבאים.

ידעת גם לבקר עוולות, כמו למשל את העובדה שעבדת
שעות נוספות, ותוגמלת לא בשכר, שהיית זקוק
לו באותם ימים, אלא בשיעורים פרטיים עם פרופ'
מנדלסון בנושא 'שמות לוועזיים של זוחלים למיניהם'.

אין ספק שהפכת לאחד המומחים בתחום, וממך גם
למדתי רבות, בהיותי תלמידה במכללה.

איך שמת ליבך למורה, שהיה חסר את אורך הרוח שנדרש ממחנך, והרים ידו על תלמידים, ואיך בחרו המבוגרים להעלים עינם ואוזנם מכך.

ובמקביל רצו אוזניך בצלילים אחרים. פיתחת אהבה גדולה למוזיקה הקלאסית, כבר מימי הגן, בתיווכה של שירשרה הגננת האהובה, והעמקת אהבה זו אחר כך על ידי גידי קייך המורה שאותו אהבת. אהבה מיוחדת הייתה לך לחלק השני בסימפוניה השביעית של בטהובן, ולרקוויאמים למיניהם. הצטערת על כך שלא הצלחת להנחיל זאת לאותם ילדים שעבדו איתך באהבה, פה בכפר עציון.

את אהבותיך לקחת איתך לכל מקום, לקן בורוכוב, ליחידה 101, לעבודתך כמרכז חברת הילדים, לפועלך כרכז שמינית ארצי ולכפר עציון. אהבתך לאנשים לא כהתה גם באחרית ימך, וכישרונך להתחבר אליהם, מבוגרים וצעירים, בא לידי ביטוי באהבה שהחזירו אליך כל אותם מעגלים גם שנים רבות אחרי.

רן יקר, היית ילד ונשארתי ילד ברעננות שלך, בחלומות שהמשכת לחלום גם שנים אחרי, ב'אהלן' שהיית מקדם איתו פניו של כל אדם שאותו אהבת. בצחוק ובהומור, באהבה שלך לאוכל מתוק. האנשים בהם אתה נטוע, המקומות בהם היית, והשארתי עקבות, יהיו יד ושם למי שהיית.

מִשְׁחַר עַד לַיְלָה
לֹא יִשְׁקֹט, לֹא יִרְגִיעַ הַגֵּן -
זֶה אֶתָּה בּוֹ, אֶתָּה בּוֹ
בְּאֵלֶיךָ צִפְרִיךָ נָו.

תהי נשמתך צרורה בצרור החיים.

חיך שזורים בתולדות המדינה. זכרת את שני הפינויים מכפר גלעדי, האחד בו התפנו הילדים לתל יוסף עם התקרבות צבא וישי לגבול הצפון, ואת הפינוי לחיפה.

אך לא רק כילד היית בכפר גלעדי. עת שבת מתל אביב כנער, בנית עם הילדים ובעזרתו של אברהם איתי את פינת החי, היפה, הפינה הראשונה מסדרת פינות חי שהקמת אחר כך במקומות שונים בארץ, במסגרות שונות, כמו בקן בורוכוב בלב העיר גבעתיים במסגרת שנת השירות, בכלא, עת סייעת לחברי המחותרת היהודית להקים פינת חי קטנה, שאף כי לא הסכמת עם מעשיהם, חיבבת אותם, ונתת כתף. וכמובן 'שיר השירים' שהפך למפעל חיך.

ובתום שירותך ביחידה 101, חזרת והיית למרכז חברת הילדים בקיבוץ (רק אזכיר, שעל אף פציעתך שבת אל היחידה והצטרפת למסעות הקשים של היחידה, וצחקת, שהיום לא היו נותנים לדבר כה חסר אחריות להתרחש).

שתי אהבות חברו אצלך, בתפקיד זה של מרכז חברת הילדים: האהבה לאנשים, והאהבה לטבע ולמרחבים. הדבקת את הילדים באהבה הגדולה שלך, בטיולים שעשית איתם, מדין ועד אילת, ממטולה ועד לסיני. כמה פעמים סיפרת על הטיול בנחל קדש, בו גלשת בחבל אל קן הנשרים, והעברת נשר צעיר, שבנית לו קן בתוך חולצתך במעבר לביתו החדש בפינת החי. סיפרת כי חמקת מכל ההורים המודאגים והכועסים מהשיבה המאוחרת, לא לכך הייתה כוונתך. רצית בטוב לילדים, אותם ילדים שהלכו איתך אחרי אהבתך שלא ידעה גבולות, לארץ הזאת, לנופיה, לחי ולצומח שבה. שטיילו, וחיבקו את אבניה, יחד איתך, וגיבשת סביבך את חבורת הפארקיסטיים, שיחד בניתם את הפארק שעדיין עומד שם עד עצם היום הזה. אותם ילדים ששמרו לך אמונים, וזכרו לכתם אחר כך ובאו לבקרך גם שישים שנה אחרי, פה בכפר עציון, גם אז קראת להם 'הילדים'.

אך אהבתך הגדולה למקום, לא פגעה בראייתך. עיניך, כמו זואולוג טוב התבוננו תמיד באנשים סביבך, במעשיהם, וליבך שמר את הדבר. יכולת לספר, איך כילד, שמעת על הפתק היחיד שנשא את האותיות 'מח"ל', ועורר סערה בקיבוץ, והזמין דיון בהול בשאלה האם המצביעה, שכולם ידעו את שמה, תוכל להיות מחנכת בשורות הקיבוץ.

איך ידעת על הרופא, שכל נערה ידעה, כי אין לבוא אליו לבדיקה בלא ליווי של מבוגר.

ביום רביעי לפנות בוקר נלקח לבית עולמו חבר יקר מאוד, ודמות יוצאת דופן בהוויה הישראלית. רן היה זואולוג בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו. כאוטודידקט, למד את הנושא בשדה, בספורים בטבע, בעיניו ובחושיו החדים.

רן הקים בכפר גלעדי פינת חי לתפארת, וכאיש חינוך יוצא דופן, הצליח לסחוף אחריו את ילדי הקיבוץ, בעיקר בדוגמה אישית ובשילובים בעבודה, בטיפול בחיות ובטוילים בשטח.

כשניצה רוט, שטיפלה ברן במסירות כה רבה, התקשרה אליי בבוקר, לעדכן אותי על הבשורה המרה, התקשרתי לאיתן ליפשיץ, שהיה חניך ומעריץ גדול של רן, כשיצא להדריך בתנועה בסניף בורוכוב. נזכרתי שאיתן סיפר לי פעם, שכל החניכות בסניף בורוכוב ממש נשבו בקסמו של רן, היו מאוהבות בו, אך לדאבון ליבנו, רן נותר בגפו...

איתן ליפשיץ הקפיד במשך שנים להצטרף כאורחו של רן לתפילות יום הכיפורים בכפר עציון, כהערכה כה גדולה למדריכו הנערץ, אף שהיה חילוני.

לצה"ל היה תפקיד משמעותי מאוד בעיצובו של רן כלוחם, כפטריוט, עת שרת ביחידה 101 ובפלוגה הראשונה של הצנחנים, ועל כך הייתה גאוותו. כך גם

נפצע מכדור בראשו, בפעולת תגמול ליד הכפר מידייה.

יחד עם מאיר הר ציון וחבורה יוצאת דופן של חובבי טבע, היה רן בין הטיילים שהכירו כל ערוץ בגליל, בעמק החולה ובעמקים. יחד הם טיפסו לקיני דורסים כדי לאסוף גוזליהם לגידול בפינות החי שצמחו כפטריות בקיבוצים.

את הצילום של רן כנער מתבגר העומד במכנסי שלושת רבעי ונעלי עבודה גבוהות, ועל פרק ידו גוזל מתבגר של בז צוקים נדיר, שחמס מקינו בנחל קדש, הוא תלה בגאווה בביתו, כי היה זה הפרט האחרון המתועד בכל צפון המדינה!

בתחילת שנות השבעים הצטרף רן לקיבוץ כפר עציון כמדריך בבית ספר שדה, ושם הצטלבו דרכיו, כשקודם לכן רן הצטרף ללימודי פאונסיטיקה באוניברסיטה כסטודנט חופשי, ומיד קלטתי את ייחודו הזואולוגי והתיידדנו מאוד.

גאוותו הגדולה הייתה כמובן על מפעל חייו, שיר השירים, והוא תמיד ניסה לגייס את קשרי לגייס עוד יעל ועוד צבי "לממלכתו האהובה". בערוב ימיו היה רן מתוסכל ששיר השירים לא התרחב, כשלא הצליח להקים כיתת לימוד ותצוגות זואולוגית, ואולי תהיה זו דרך להנציח את רן בעתיד.

היה לרן חוש הומור יוצא דופן, ציני ומתוחכם. כשרן היה עדיין במיטבו, היה בא לבלות שבתות בביתנו. הוא היה מודע לעודף משקלו, והיה מתענג על ארוחות השבת, ולקינח, מבקש רק "דוגמית" של פיסת עוגה קטנה... ומחסל בקלות את כולה, וכך גם את כל הגלילות הביתיות... וכשהיינו מגיעים לברכת המזון, רן כחוזר בתשובה, אמר מילה למילה בנחת, מתוך סידורו האישי, שלא נפרד ממנו, ואז מפטיר בהערות אגב עוקצנית אליי: "יוסי, כשאתה בירכת, שמעתי בום על קולי..."

לרן הייתה ראייה חדה לזהות חיוויאי דואה גבוה בשמים, או ללכוד נחש או לטאה באזור סלעי. הוא זיהה היטב את צבעי הציפורים, אך אנשים ראה רק בגווני שחור ולבן: מי שהיה ידידו, היה חבר בלב ובנפש... ומי שלא... שלא נדע! לא אשכח את הטיול שארגן הקיבוץ, כשמלאו לרן 70, בהובלת דוד וחנה עמית, ידידיו הקרובים ביותר. כשהגענו לעמק החולה, רן פרח כמו נער צעיר, וסיפר חוויותיו, עת עמק החולה היה אגם וביצה מפוארת שרן בילה בהם ימים רבים, לפני הייבוש.

רן, לא אשכח את אהבת הטבע המושרשת שלך, המבט החודר שלך, החיוך הממזרי וההערות העוקצניות של חבר יקר שנלקח מאיתנו. יהי זכרו ברוך.

ליבוש עמיחי

בשמחת תורה הפך רן לסוסי הפרטי ובריקודים בבית הכנסת הייתי דוהר על כתפיו שנה אחר שנה והוא הזיע ולא נח לרגע. העיקר שאהיה מאושר.

לאחר בר המצווה קבעתי את מושבי לצדו בבית הכנסת דרך קבע, ומאז היינו מקיימים בכל שבת "פרלמנט" משלנו בשעת התפילה. היינו מתבדחים וצוחקים עד דמעות, ומשבגרתי גם ניהלנו שיחות עמוקות ורציניות. אלו היו רגעים יפים ומתוקים, והיו אינספור כאלה.

אחת החוויות שלא אשכח הייתה כשיצאנו לגיחה בת יומיים לגליל, לעלות לקברם של הוריו בכפר גלעדי. בדרך עצרנו לשיחת רעים עם מאיר הר ציון חברו של רן מיחידה 101 בביתו, לאחר מכן סיור מרתק בעמק החולה, ובסוף לקינוח ביקור אצל חברים מאיילת השחר...

המכנה המשותף של כולם היה אהבה אמיתית והערכה עצומה לאיש הזה שבעיניי היה לאגדה כבר בימי חייו.

רן היה איש של אנשים, תמיד ציפה מהם לא

פחות ממה שציפה מעצמו, והרף היה גבוה. שבט הביקורת לא נחסך כל אימת שחש צורך לבקר, ומאידך, הדוגמה האישית הייתה למופת כך שלנו לא היה אלא ללכת בדרכיו וללמוד ככל שיכולנו.

רן היה איש הארץ הזאת במלוא מובן המילה. אהב אותה ברגליו, ידע והכיר כל קפל קרקע, כל ואדי, קן נשרים ומחילת לטאות. הקיז עליה מדמו עת נפצע בשירותו ביחידה האגדית, וכל חייו הכניס בנו, האפרוחים שאחריו, את האהבה הזו.

רן, בדרכך המיוחדת היית מכנה את הקשר בינינו כמאמר השיר: "אנחנו שנינו מאותו הכפר, אותה קומה (כמעט) אותה בלורית שיער (טוב... כמעט)..."

רן אהובי, היית לי לאב, לידיד, למחנך, למורה דרך, נתת לי השראה והצבעת על כיוון. מעל הכל היית פשוט... חבר. נוח בשלום על משכבך.

היום הבאנו למנוחות את רן צור, חבר יקר, ידיד נפש ואחד האנשים הנדירים שזכיתי להכיר.

רן, בן קיבוץ כפר גלעדי, הגיע להדריך בבית ספר שדה בקיבוצנו כפר עציון לאחר שהיה למדריך נוער מהולל בכפר גלעדי, ולאחר מכן ב"קן בורוכוב". רן שירת ביחידה 101 לצד מאיר הר ציון.

נפשו של רן, הגלילי... נקשרה בנפש חברי כפר עציון שהייתה בראשית דרכה, והוא החליט לתקוע פה יתד והצטרף לחבורת החלוצים בני כפר עציון שמימשו חלום וחזרו להקים את ביתם שחרב.

רן היה חבר טוב ואהוב של משפחתנו, ולאחר שאבי נפל, טיפח רן את חלקת הקבר באהבה ובמסירות. שם נפרדנו ממנו היום בדרכו האחרונה על רקע שקיעה מרהיבה.

רן היה לי כאב. בלינו יחד המון, הוא היה בעל חוש הומור יוצא דופן והיה מרתק אותי בסיפורים שבדה מליבו וגם בסיפורים אמיתיים שנשמעו כמו אגדות מחוויותיו בכפר גלעדי ובכלל.

רן היה זואולוג מחונן וידע

הכל על כל מה שזז, הוא הכיר כל מה שעף בשמים וזוחל על פני האדמה וחיבתו אל כולם הייתה עצומה.

רן ניהל ביד רמה את ענף המטעים בקיבוץ כשזה הוקם. כילד הייתי שב מבית ספר, זורק את התיק ורץ לחפש את רן שהיה ישוב תמיד על טרקטור, ומרגע שמצאתיו היה מושיב אותי על ברכיו, אני תפעלתי את ההגה והגז, רן את כל השאר. פעלנו כהגדרתו ב"סימביוזה מושלמת".

מתוך אהבתו לחי והצומח ולאחר שהקים פינת חי מפוארת בכפר גלעדי, ניגש רן למלאכה והקים בקיבוץ את "גן שיר השירים" שהיה שטח ייחודי מלכתחילה, בעל תוואי נוף מצוקיים וייחודיים בו שוכנו עדר צבאים ובהמשך גם יעלים ואיילים.

רן היה לוקח לביתו עופרים שרק נולדו ומגדלם בדירתו תוך שהוא משקה אותם חלב מבקבוק. משגדלו הייתי נדהם בכל פעם מחדש לראות כיצד רצו אליו כל אימת שהגיע לפארק.

רן מכפר גלעדי, רבים מהם בעמדות מפתח בישראל. כולם ציינו את ההשפעה העצומה של מנהיגותו של רן, מרכז חברת הילדים, על עיצוב אישיותם.

רן היה איש רעים להתרועע. כשיוס קיבל משלוח דגים מעין הנציב, היה עולה לחדרו של רן. יחדיו צלו את הדג, טיגנו צ'יפס ושתו בירה. זו הייתה פסגת האושר.

רשת אוהביו פרוסה בכל רחבי הארץ. ד"ר סירל בלונדהיים ז"ל, חוקרת חרקים, הזמינה אותו לחבור אליה לספורים של כיתת הביולוגיה במכללה ולהשלים את ההתייחסות לבעלי חוליות. שיתוף פעולה זה יצר חברות משפחתית מופלאה.

רן גר מעלינו שנים רבות וטובות והוא זורם לנו ולילדינו במחזור הדם. הוא דיבר בלשון עשירה ויצר שלל ביטויים 'רן צוריים' אותם ניסינו ללכוד לכבוד יום הולדתו השבעים ברשימה "כבד עם צ'יפס". ביטויים אלו הופנמו עמוק בתוכנו ושגורים בטבעיות על לשוננו.

אין מילים לבטא את מידת החסד של רבים מאנשי כפר עציון כלפי רן. ביתה של משפחת קנוהל היה לביתו שנים רבות. הם קיבלו אותו על הדבש ועל העוקץ שבו, ובעת האחרונה הגדילו לעשות. ניצה רוט הנפלאה טיפלה בו במסירות ובאהבה אין קץ. משפחת אורבך היקרה קלטה את רן מאז שימש יוסי רופא אצלנו, והיוותה לרן מקור לעידוד ולאהבה. שנים רבות ידם לא משה מידו.

רן יקר ואהוב. אתה שב אל האדמה אשר אהבת כמו בפסוק שאהבת מאיוב: "כי עם אבני השדה בריתך וחסית השדה השלמה לך".

אני בטוחה שדוד מקביל את פניך בשעה זו בעגה של הגשש "אתה אוסף בולים, אוסף בולים זה עניין חינוכי". כך הייתם פותחים כל שיחת טלפון וצוחקים, וצוחקים.

רן אהוב לבנו, הגעת לכאן לפני יותר מארבעים שנה לשבת עם החוג ליהדות של נערות ונערי האיחוד. ליווית אותם כשומר הסף, כדי לדאוג שלא ידיחו חלילה את הנוער לשמור תורה ומצוות. הזהירות לא עזרה ורוב משתתפי החוג חזרו בתשובה. גם אתה נחשפת לאורח חיים של קיבוץ דתי והתאהבת. במיוחד הקסימה אותך אישיותו של חנן פורת.

רן השאיר מאחוריו את מולדתו כפר גלעדי ואת בית אביו ובא לכאן. הוא הצטרף לצוות בית ספר שדה בו הייתי אף אני, והחל להגות בהקמת שיר השירים כהמשך לפארק שהקים בכפר גלעדי.

הרבינו לטייל בשדה. רן היפנט לטאות ונחשים ותפס אותם ביד באלגנטיות בלתי רגילה. חוש ההומור שלו, שלא היה תכונה אלא השקפת עולם, החל לחלחל לתוכנו. יום שלג אחד הלך אתי לחורבת צפא הסמוכה לכאן. עלינו לאטנו לאוכף המוכתר והתארחנו באחד הבתים. תינוק התנדנד בעריסה ועצי ההסקה הפיצו חום והעלו עשן סמיך בעוד אנו לוגמים תה לוחט עם מרמייה ומשוחחים עם מארחינו. מתיקותו של יום זה ליוותה את רן שנים רבות.

את אהבתו הגדולה למוזיקה ינק מהגננת, שבנה אבנר איתי היה לימים למנצח ידוע. רן פיתח את הידע, את ההבנה ואת האהבה למוזיקה, השווה ביצועים שונים לאותה יצירה ודן בהם עם חבריו הקרובים, כמו איתן ליפשיץ, חניכו מקן בורוכוב. בסיורי ההכנה שעשינו היה פוצח באריות. כשהיה נוסע לירושלים לא החמיץ ביקור בבית המוזיקה שבקרן היסוד, וכמות הדיסקים שרכש מעולם לא התחשבה בגירעון העמוק שצבר בתקציב.

כילד לא השתלב, בגלל ליקויי למידה, שהיו אז תופעה עלומה, והוא נשלח בנעוריו לשהות של כמה שנים במכון הזואולוגי באבו כביר. שם הכיר את פרופסור מנדלסון שהעריך את טביעת העין של רן. השנים במכון הרחיבו את הידע הזואולוגי העצום שלו והעמיקו את הבנתו לנפש החי.

לרן הייתה טביעת עין מיוחדת לקלוט אנשים במבט ראשון. הוא היטיב לחוש גם את מערכת היחסים בין בני זוג אף ללא מילים. "למה אתם מתפלאים", אמר, "אני הרי זואולוג".

רן אימץ את אורח החיים הדתי, אם כי מעולם לא הצליח להשתלט עליו. ביום הולדת שבעים שלו שנערכה בגליל בעקבות "תחנות הריח" שלו, דיברו חניכיו של

סוזי פם

צור רן.

זה היה השם חיבה שלי בשבילך כי ככה היית חותם. צור רן. יש לי שני סיפורים שאני רוצה לשתף, ושניהם קשורים לאוכל.

פעם, כשהיינו קיבוץ אמיתי, היו מצטרפות שתיים או שלוש משפחות לנסיעת שבת לירושלים בטרנזיט אחד ישן, כי היו אז מעט רכבים. אתה היית הנהג שנסע משכונה לשכונה בירושלים לאסוף אותנו במוצאי שבת. תוך כדי הנסיעה סיפרת סיפור על אבא שלך, שהיה בזמנו אחראי על הפרדס בכפר גלעדי.

סיפרת שבתור ילד היית מלווה אותו לפרדס אחר הצהריים לבדוק שהכל בסדר. פעם אבא קטף לך תפוז, ובלי שראית הכניס סוכריה לתוך התפוז. איזו שמחה הרגשת כשגילית הפתעה כזאת בתוך התפוז. ואתה חשבת שבפרדס של אבא הסוכריות צומחות בתוך התפוזים.

ולמחרת בגן, כשילדי הגן יצאו לטייל בפרדס, אתה הודעת לכולם שסוכריות צומחות בתוך התפוזים של אבא שלך. איזו שמחה וששון, כל ילד קטף תפוז כתום וקילף להנאתו. אך, אבוי! איזו אכזבה! בכל תפוז היה רק... תפוז. וכל הילדים כעסו על רן.

מאז, בעונת התפוזים, הייתי מספרת את האגדה הזאת לדורות של ילדי גן. וכשפעם הזכרתי לך את הסיפור הזה, אתה כבר שכחת את המעשה.

כשהיה לך קשה לצאת מהבית, הזמנת חברים לבוא אליך לארוחת ערב, כשאותם חברים אחראים על הארוחה. זה היה שידוך טוב, אני אוהבת לבשל ואתה אהבת לאכול. ערב אחד רציתי לפנק אותך בכרובית מטוגנת. אך אבוי! הכרובית לא היתה מספיק רכה, ובלי לעצור את השיחה לרגע, פשוט אכלת את הסלט והטחינה עם פיתה, והשארת את הכרובית בצד.

בפעם השנייה, החלטתי להכין לך מאכל אהוב מהקיבוץ של פעם, ובישלת סיר של אורז בחלב. את זה תוכל לאכול בלי בעיה, חשבתי. מזגנו לך את הדייסה המתוקה, ואכלת בתיאבון רב. אחר כך, הסתכלת עלינו ושאלת, "זמה עם מנה עיקרית?"

שלום, רן, אתה תחסר לנו מאוד.

שהיו לרן בהמשך הדרך. רן דבק בתפיסתו את עצמו כאדם מהשורה שיכול לעשות הכול ולדרוש מהאחרים שיתנהגו כמותו.

בתחילת שנות השבעים הציע יהושע כהן ז"ל לרן להצטרף לבית ספר שדה כזואולוג. רן נטה לדבר, אולי גם בגלל שבאותה תקופה בהיותו מרכז שכבת י"ב באיחוד (איחוד הקבוצות והקיבוצים) הכיר את רותי אבני שחזרה בתשובה, ודרכה נקשר לחוג ליהדות של האיחוד (קבוצת נערים ונערות מהאיחוד שחיפשה דרך להתקרב לעבודת ה'). קבוצה זו שהגיעה באותן השנים גם לכפר עציון הייתה בקשר הדוק עם ד"ר יעקב רוטשילד ז"ל בירושלים ועם משפחת הרב דרוקמן יבדל"א במרכז שפירא. דרכם הכיר רן את משפחת דרוקמן והיה בקשר הדוק איתם שנים רבות. שבתות רבות היה מבלה רן אצל הדרוקמנים ויצר קשר מיוחד עם ילדיהם.

כל זה הביא את רן לכפר עציון.

רן נשאר 'גלילי'. הוא אהב את הגליל וראה את עצמו כאיש כפר גלעדי עוד שנים רבות. עד לשנים האחרונות היה זה חלום שדובר עליו הרבה מאוד - לנסוע לביקור בגליל. כל נסיעה כזו הייתה 'עסק' גדול ומשמעותי ביותר. אבל בכל אופן רן העדיף להישאר בכפר עציון והעדיף את דרך החיים הדתית. בשנים הראשונות עבד רן בבית ספר שדה כזואולוג וכמדריך מן המניין. מכאן קשריו המיוחדים עם חנן ז"ל ועם דוד עמית ז"ל שעבדו אז בביס"ש, דבר שבהמשך יצר קשר מיוחד עם משפחת עמית כשרן עבר לגור מעליהם, וכמובן גם עם משפחת פורת. כמה שנים אחר כך התבקש רן לקחת על עצמו את הנוי של הקיבוץ. מקומות רבים בקיבוץ הם גינון של רן וצוותו מאותם הימים. בשנת תש"ם יזם שילה גל נטיעת מטעים בגוש עציון, ובכפר עציון נשתלה חלקה ראשונה באוכף, ואחר כך ליד המפעל. רן, יחד עם מיירון, החלו במפעל זה. שוב התגלתה ברן מסירות אין קץ עם דוגמה אישית מופלאה לעבודה עברית, לגיוסים ולקליטת כיתות בתי ספר וקבוצות נוער בעונות הקטיף. לכל קבוצה כזו רן היה מעביר ערבי שקופיות ויצר איתם קשר עמוק מעבר לעבודה במשך היום.

זמן קצר לאחר שרן הגיע לקיבוץ הוא רתם את כל המערכת להקים בכפר עציון גן בוטני וזואולוגי דוגמת הפארק בכפר גלעדי. לשם כך נבחר מורד שיר השירים, אלא שכאן השטח הוכפל ושולש לעומת הפארק בכפר גלעדי. מעניין כיצד הצליח לרתום את קברניטי הקיבוץ למפעל הזה...

רן ז"ל גדל בשנים מאוד משמעותיות לעם ישראל בארץ ישראל, ובמקום מאוד משמעותי - בכפר גלעדי. מלחמת העולם השנייה, שיירות המעפילים מסוריה ולבנון שהיו מגיעות לכפר גלעדי, ומלחמת העצמאות. אלה, ושנות הילדות וההתבגרות בצל אנשי השומר שעוד זכה להכיר בקיבוץ של פעם על כל עקרונותיו והליכותיו, הטביעו ברן רושם בל יימחה. נוסף לכך את הוריו ז"ל, שגם הם השפיעו על רן באופיים ובמסירות שלהם לערכים ולעבודה. אלה הם היסודות עליהם עוצבה דמותו של רן.

בלימודים סדירים רן התקשה, אך כנגד זה הוא התפתח מאוד באהבתו לטבע, ובעיקר לבעלי החיים. מורו אברהם איתי הבחין ביכולותיו של רן וקשר אותו למכון הזואולוגי בת"א - לפרופסור מנדלסון, וכך הנער הצעיר עשה את הכשרתו בזואולוגיה בגיל תיכון לצד פרופסור חשוב שהקנה לו ידע וניסיון להמשך דרכו.

היו לרן תכונות רבות וחשובות שיצרו מיזוג נדיר של מסירות לעבודה ולערכים מחד גיסא, ויכולת יצירת קשר עם אנשים ובעיקר עם נוער מאידך גיסא. כל מי שנכנס ל'שיר השירים' בשנים הטובות היה מתפעל מהסדר והניקיון במחסן הכלים ובשטח. כל כלי במקומו וכל פעולה נעשתה במסירות ובהתמדה עצומה. ה'פועלים' שלו היו בדרך כלל נערים צעירים בגיל תיכון. כך היה לאורך שנים רבות. ובעצם זו הייתה חזרה על מה שקרה לפני כן גם בכפר גלעדי. אבל לצד זה רן היה ביקורתי מאוד, וכל מי שלא תאם את תפיסתו ועקרונותיו זכה ממנו לביקורת נוקבת באופן ישיר. רן היה תוכו כבדו במלוא מובן המילה.

עם גיוסו לצבא הופנה רן לגדנ"ע עקב מציאת רשרוש בליבו. הדבר היה קשה עליו ביותר. בתחנת האוטובוס בעפולה הוא פגש במאיר הר ציון שהכירו מהתחביב המשותף לשניהם - פיתוח פינות חי כל אחד בקיבוץ. מאיר הציע לרן להצטרף ליחידה שלו בצבא. זו הייתה היחידה המפורסמת, יחידה 101 שבינתיים כבר שולבה ביחידת הצנחנים. רן הצטרף אליהם (זה היה הצבא של פעם, בתחילת שנות החמישים). באחת הפעולות מעבר לקווים באזור הכפר הערבי מידייה רן קיבל כדור בראש, אבל זה לא מנע ממנו לחזור באמצע תהליך השיקום בחזרה ליחידה ולעשות עם חבריו מסעות מפרכים שלא התאימו למצב בריאותו באותו זמן. באותן שנים רן ראה עצמו כאדם רגיל מהשורה ולא הלך למשרד הביטחון להכיר בנכותו ולהעניק לו פיצוי כלשהו. רק לאחר שנים רבות כשהגיע לגיל מבוגר התחלנו בכפר עציון לטפל בעניין, והתברר שפגיעת ראש כזו גורמת לבעיות שונות, שהסבירו קשיים שונים

ביום ג' בלילה, בערך בשעה 3:00 קולו נדם, והגיעה לסופה פרשת חיים מופלאה שניתן ללמוד ממנה רבות. יהי זכרו ברוך ותהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

לא אאריך בתודות, אבל אי אפשר שלא להזכיר את כל האנשים היקרים שכל אחד בדרכו עזר לרן בעיקר בשנים האחרונות. כל אחת ואחד - תבורכו מן השמים ותזכו לעוד הרבה מצוות וגמילות חסדים.

מכל מקום, בנץ הנמן שהיה אז בקרית ארבע ועסק בקבלנות בניין גויס לעניין, והוא זה שיצק את היסודות לגדר שהקיפה את שיר השירים, וכך החלום קרם עור וגידים. בתחילה בעלי החיים שוטטו בכל הגן, אבל כשנוכחו לדעת שהם מכרסמים את כל הצמחייה, הם בודדו בחלק הדרומי, והחלק הצפוני נשאר לצמחים ולבני האדם. גם עם בנץ ומשפחתו נקשרו קשרי אהבה מיוחדים שנמשכו עוד שנים רבות בזמן שבנץ כבר עבר להקים את מושב נוב בגולן.

הגן החל עם צבאים וצביות שנמצאו מדי פעם באזור. אחר כך ניסה רן לביית כאן יעלים ורק מאוחר יותר נוספו האיילים.

זאת לדעת, כל הפרויקט של שיר השירים היה אצל רן תחביב שלא בשעות העבודה. גם כשעבד בנוי וגם כשעבד במטע, הפעילות בשיר השירים נעשתה בשעות הפנאי של רן. למרות זאת זכורים לי ויכוחים רבים עם מרכזי המשק עת רן "גייס" את הענף לטובת שיר השירים בצורות שונות. הוא חי בשני העולמות. רק בשנות התשעים, כשרן כבר הפסיק את עבודתו במטע, מילא שיר השירים את עולמו והפך למקום עיסוקו עוד לשנים רבות.

רן לא זכה להקים משפחה. לדעתי לא במעט בעקבות פציעתו במהלך שירותו הצבאי. אבל אהבתו לילדים והיכולת הנדירה שלו לקשור עמהם קשרים עמוקים ומיוחדים נשארה עמו עד לזקנותו. לאחר מותו של אבינעם עמיחי הי"ד רן לקח על עצמו לטפח את הקשר עם לייבוש. לידו הוא היה מתפלל, ועליו הוא רקד בשמחת תורה... וכך נוצר קשר מיוחד עם לייבוש וכל משפחתה של סנדי לאורך שנים רבות. במשפחתנו זכינו לכך במלוא חופניים, אבל גם במשפחות אחרות הדבר קרה בצורה דומה.

אין זה אומר שלא זכינו פעמים רבות מספור לביקורת נוקבת, אנו והילדים (כל אחד בתורו) על מה שלא מצא חן בעיניו. אבל בכל אופן כולם נקשרו אליו בקשר עמוק ומיוחד ולמדו וספגו ממנו רבות.

מחלתו של רן בשנה וחצי האחרונות ריככה משהו את אופיו הקשה והחד, והוא החל להתבונן בנעשה סביבו בעין יותר 'סלחנית'. הוא ראה יותר את הטוב שמסביבו והכיר טובה לכל הסובבים אותו בהתפעלות. עד לחודשים האחרונים הוא סבל מאוד בעיקר מהכאבים של פצעי הלחץ. רק בחודשים האחרונים הוא יותר התנתק וגם סבל פחות. אנו ראינו בכל יום שהוא אתנו מתנה גדולה מהקב"ה, ושמחנו בכל יום מחדש שהוא עדיין חי ונושם בתוכנו.

יושב עם עצמי, יום אחרי שנפרדנו ממך. בראש מתרוצצים קטעי זיכרונות מהשנים הרבות בהן זכיתי בקרבתך כחבר, בן משפחה, מחנך ומורה דרך.

הסבל והייסורים אותם חווית בתקופה האחרונה השפיעו גם עלינו מבלי יכולת אמיתית לעזור לך. הכאב הפיזי היה משולב בכאב על אי ההשלמה עם מציאות חייך. השארת אותנו נפעמים כל פעם מחדש כשהיית קם לחיים לאחר שהיינו בטוחים שזהו. במבט לאחור זו כנראה אחת מתכונותיך, לשרוד, לקום ולהמשיך לאחר "נפילה" גדולה. אם כשכמעט טבעת בים בילדותך כמו שסיפרת, או בפציעה בצבא, בהתהפכות טרקטור או בניתוחים הרבים שעברת. אמשיך ואומר שגם היכולת של גופך לסחוב שנים את המשקל הפיזי שצברת בעמל רב מאהבתך לאוכל מתוק במיוחד מתחברת לך, ובהחלט ראוייה להכניס אותך לספר גינס יחד עם השיא ששברת, כך טענת, באכילת סברסים.

אני רוצה להודות לאנשים הרבים שדאגו לך כל רגע וניסו לעשות לך רק טוב. כאחד שמרוחק פיזית מכפר עציון, ידיעה זו הקלה עליי בצורה מסוימת.

הזיכרונות הראשונים שלי אתך, "כשעוד הייתי כרומוזום", כך נהגת לכנות אותנו, הם מערבי שבת בהם אחרי הארוחה המשותפת היינו הולכים לישון אצלך, לא לפני שהיית מספר לנו סיפור קומיקס בהמשכים שפורסם בעיתון "דבר לילדים".

כשגדלתי קצת הצטרפתי יחד עם רוב ילדי הקיבוץ לעבוד במטע, אם בחופשים ואם בעבודה השבועית אחה"צ. במבט לאחור, מהמקום בו אני נמצא היום ולאחר שיצא לי לעבוד במטע לא מעט שנים לאחר הצבא, המטע בתקופתך היה מוסד חינוכי ולא רק מקור רווח. הילדים שבאו לעבודה ידעו שאין חוכמות, באים עם נעליים וכובע, ובזמן כמובן. סדר היום התחיל לפנות בוקר, כשעוד חשוך בחוץ (היינו נפגשים לתפילת שחרית מוקדמת בבית הכנסת ומשם ממשיכים למטע). מי שלא עמד בתנאים אלו או שבא לשחק ולא לעבוד, נשלח לביתו. עם זאת, ידעת גם לתת למי שעבד את ההרגשה שמעריכים את עבודתו. בשעה 10 עוצרים את העבודה להפסקה בה היה חשוב לך לפנק את העובדים ולתת להם ערך מוסף, אם בהסבר על צפע לדוגמה שתפסת מתחת לאחד העצים, ואם במשנה שזכור לי שיוסף עטיה לימד.

כשעוד קצת גדלתי, בתחילת תקופת התיכון, תפסת אותי ואת יונתן שורק כשהיה ברור לנו שאנחנו הולכים

לעבוד בגד"ש, ומשכת אותנו לשיר השירים. הבטחת לנו אבק ושמע לפחות כמו שיש בגד"ש.

בתקופה זו שנמשכה עד לצבא וגם לאחרי, זכיתי לעבור הרבה חוויות שלא הייתי יכול לעבור במקום אחר. באותן שנים נתת לנו הרגשת שותפות לחזון שהיה לך להקים בשיר השירים פארק חינוכי לכל ילדי האזור שיקרב אותם לעולם הצומח, החי והקרקע השייכים לאזורינו ולמסורת היהודית. חרשנו, סיקלנו, זרענו אספסת, קצרנו, הכנו חציר, ניסינו לתפוס חולדים, בנינו טרסות, פרצנו שבילים בחורש, הקמנו גדרות, חירמשנו את המדרון של שיר השירים שעות רבות שחס וחלילה לא תבוא שריפה, ניסינו להקים נישות פריחה על ידי העתקת פקעות (בתיאום כמובן מול רשות שמורות הטבע), או פיזור זרעי בר. זה במקביל לעולם החי בו היה צריך לטפל על בסיס יום יומי. לחיות היינו אוספים גזם, פירות סוג ג' מבית אריזה, נוסעים כשצריך לבית חולים בבית דגן או לוטרניר.

אפשר להמשיך למנות עוד הרבה אבל אסתפק בזה. לא התפשרת בעבודה ובחזון, הקמת צוות היגוי בו שיבצת ידידים מכל רחבי הארץ. דאגת שהאוכל לחיות יהיה הכי טוב שאפשר, וגם כל היתר: החל מהמנעולים ועד כלי העבודה. מצד שני היה חשוב לך שנדע לשמור על הציוד, לצבוע אותו, לשמן מה שצריך, וכמו הציוד כך גם אותנו, מי שעבד איתך. באדיקות היה חשוב לך לשמר את ארוחת סיום העונה או את הסיוורים בפארקים אחרים ברחבי הארץ. בסיוורים אלה גם נחשפנו לחיך העשירים בתקופה של לפני כפר עציון. נפגשנו עם חברים מתחנות חייך השונות ותמיד הצלחנו לספוג את ההערכה הרבה שחשו אנשים אלו כלפיך.

רן יקר, תודה על הזכות להיות חלק מעולמך, וכמו שציינה אתמול אילה בבית הקברות, חלק מדמך זורם בדם שלנו. נשתדל לשמר ולהעביר הלאה את נשמת חייך.

יהודה קנוהל

הוא שמשך את רן יום יום לרדת להאכיל את בעלי החיים בשיר השירים, גם בשנים האחרונות, כשזה היה כבר מאוד קשה עבורו, לכסח את העשביה במדרון כדי למזער את סכנת השרפות, לרסס עשביה בחוץ לאחר הנביטה הראשונה, לכתוב יומן מעקב יום יומי על מצב החיות (והצוות). היסודיות של רן היתה כרוכה בהקפדה פדנטית על קוצו של יוד. ראשית, כלי עבודה חייבים להיות הכי טובים שיש, כי הרי "עניים לא יכולים להרשות לעצמם פחות מהטוב ביותר". את אותם כלים חייבים היינו לצבוע בשתי שכבות של צבע ולסמן. גיזום של עצים בחורש דרש חניכה צמודה כדי ש"לא נהפוך את כל האלונים לברושים", ועוד עד בלי די.

כשחזרתי לכפר עציון אחרי לימודי התואר היינו נפגשים כמעט מדי שבת, לפני תפילת שחרית. תיאורי העבר של רן באותן פגישות תובלו בחן, הומור, ציניות, שפה עשירה, והמון אלגוריות שהמחישו את דעתו של רן על כל נושא. יכולות השיחה של רן ורוחו גישרו על פערי השנים והדורות בינינו.

מתחת למה שנדמה לפעמים כקליפת סברס קוצנית פגשתי את כל היופי של אהבת הארץ, החי והצומח שבה. פגשתי אהבת האדם והמון דקויות שרק אדם "עם חוש זואולוגי" מפותח יכול לדייק: ערכיות וחינוך עם המון חכמת חיים, רגישות ליופי ואסתטיקה יחד עם פשטות, צניעות והסתפקות במועט.

יקרת לי מאוד רן.

ואחתום כמו שאהבת אתה לחתום -

בידידות רבה,

יהודה

דמותו של רן בעיניי היא דמות בעלת רבדים רבים שהלכו והתווספו במהלך השנים.

היכרותנו מתחילה מגיל כרומוזום שלי, בשפתו של רן. ובעיני ילד קטן פגשתי מבוגר שובב עם יכולת סיפור סיפורים וצ'יזבטים יוצאת מגדר הרגיל. היינו הולכים לישון אצלו בלילי שבת ורן היה מספר לנו, מתוך גליונות ישנים של דבר לילדים, על אורי כדורי ועל אפרוח בלבול מוח, תוך שהוא מוסיף משלו ומכבד אותנו בשתיית "מיץ צפרדעים" מתוך כוסות זכוכית ירוקות גבוהות.

בבית של רן היו טביעות אצבע חזקות של זואולוג.

במרפסת או במקלחת אפשר היה למצוא לא פעם עופרה שרן היה מאכיל כל כמה שעות עם בקבוקי חלב, כשכל הבית בניחוח גללים. מעל מדפי הספרים יכול היה להביט אליך גוזל מתבגר של בז מצוי או של שחרור שרן מצא והאכיל, עד שיגדל ויפרח מה'קן'. עד לשילוח הגוזל, קיבלו מדפי הספרים נוסף של לשלשת ציפורים.

בגיל סוף יסודי כבר פגשתי את רן כמרכז מטע. ליכולת הסיפור וחוש ההומור נוסף רובד נוסף - התביעה למסירות ורצינות בעבודה. ילדים שלא היו רציניים בעבודה נשלחו הביתה. ביסודיות היה רן מסביר לנו איך לגזום, איך לדלל פריחה ואיך לקטוף בלי לפגוע בעץ. כמרכז מטע רן ראה גם חשיבות רבה להשקיע ברוח הצוות כך שהפסקת עשר הפכה למוסד. בחורף היו יושבים בקרון ישן מעודפי חיל הקשר שרן דאג לרכישתו ושיפוצו. בקיץ התפאורה היתה משתנה - הפסקות עשר בצל אחד העצים כשרן פורס מלון או אבטיח, ומתבל אותם בצ'יזבטים.

עם הצטרפותי לצוות שיר השירים בגיל תיכון, נתוודעתי להתמדה וליסודיות של רן. שני כוחות אלו עברו בעיקר "דרך הרגליים". כוח ההתמדה הגדול שוזר את כל מחזור העבודה השנתי בשיר השירים.

אם הייתי יכול לשוחח עם רן כעת, לקראת אזכרת השלושים שלו, אני יכול לדמיין בקלות איך היה סוקר אותי מכף רגל עד ראש בשנייה ומפטיר, אני מקווה שהכנת כבר את הטוקסידו. ערב שכולו נאומים והספדים סוחטי דמעות הסוקרים את פועלו וסגולותיו של מר צור, בהחלט לא באים בחשבון!

רן אף פעם לא שקל אפילו דיאטה, חרף הפצרות חוזרות ונשנות של אנשים, יש לומר נשים מודאגות, סביבו. סירובו נבע משיקולים אידאולוגיים מן הסתם, או מקשר עמוק מדי לעולם הטבע. היינו יושבים בשעות הבוקר המאוחרות, בואכה צהריים, של ימי שישי, במשרדו הצנוע בקרוון בשיר השירים, רן עדיין מסיים למלמל את תפילת שחרית במנגינה השמורה רק לו, ובמקביל מתקין את סעודת שחרית. הייתי מוזג מים רותחים לכוסות זכוכית ומתחיל להמתיק לרן את התה. הוא היה מסמן לי בתנועת יד להמשיך ולהוסיף סוכר "עד שהכפית תעמוד ואז תוסיף סילן". במצב עניינים זה יהיה חסר התחשבות לגרום למר צור (חבר הסתדרות!) להתהפך בקברו, הצפוף גם ככה.

בקיצור, מתוך אהבה עצומה וגעגוע לאדם, להשקפת העולם ובעיקר להומור האינסופי שלו, הזורם בעורקיי, חשבתי שאתרום את תרומתי הצנועה בדמות שני מערכונים, מלאי הומור ואירוניה, ממש מורשת רן צור.

שני המערכונים נכתבו לקראת יום העלייה תשס"ג, שבו הוחלט לציין שלושים שנה לשיר השירים. היה בכתביבתם מעין ניסיון אישי שלי קצת לרומם את רוחו של רן ולהעלות על נס את מוסד שיר השירים, פרויקט חייו, שבאותם ימים התקשה לבסס את עצמו בעולם המושגים החדש, בעל קנה המידה הנוקשה של היתכנות כלכלית ורווחים, של תהליך ההפרטה שהיה בשיאו באותם ימים. המערכונים נכתבו על ידי יוחאי שורק ועבדכם הנאמן והומחזו בכיובו של אילן זרביב על הדשא שמעל שיר השירים. הם משובצים פנינים מהלקסיקון של רן ומלאי געגוע מהול בביקורת לדמויות מהדור המייסד של המדינה, כדוגמת אברהם הרצפלד.

אם ארצה למנות את "תחנות התרבות" שהפכו אותי להיות מי שאני, רן צור יהיה ללא ספק אחת התחנות הראשונות. אני זוכר עד היום את המקום המדויק בשיר השירים שבו רן לימד אותי לשרוך שרוכים.

הייתי אומר שגדלתי עליו, אבל דווקא הוא זה שגדל בקומה מעליי, והיה נוכח בצורה מאוד אינטימית בחיי משפחתי בילדותי. ילדותי וחיות אחרות... בואי בואי בואי.

אריאל עמית

חלום שלמה

מערכון לציון שלושים שנה לשיר השירים
יום העלייה תשס"ג

קריין: הימים, לפני שלושים שנה. על הגבעה הזאת הלך ונבנה קיבוץ צעיר ומלא מרץ... והנה רן צור ידידנו הצעיר, חוזר מעמל יומו לאחר שבטוריה ומקוש עזר להפריח את השממה ולהוסיף נדבך על נדבך בבניין כפר עציון המתחדשת. ויפהק... ויתמתח... ויחלוץ את נעליו וילך לישון. והנה בחלום הלילה...

(מנגינת מעבר לחלום)

(שלמה המלך נכנס מהלך במלכותיות, מנער את רן צור)

רן: הא.. הא... (קופץ) הסורים על הגדרות! פלשתים עליך שמשון!! (שלמה מביט ברן בתמיהה) הי.. איפה אני? מי אתה?

שלמה: קהלת. בן דוד. (רן משתומם) החבר'ה קוראים לי שלמה.

רן: שלמה המלך?

שלמה: בכבודו ובעצמו.

רן: ומה מטריח אותך בשעה כה מאוחרת לבוא אל מעוננו הדל?

שלמה: עניין נכבד. הזמן קצר והמלאכה מרובה! לא אאריך בדברים.. התבוננתי בך הרבה בזמן האחרון, שלא תחשוב שאנחנו עומדים על העננים עם משקפות... כיום גם בשמיים יש כבר yes ואנחנו צופים בכם על מסך 42 אינץ'. בכל אופן התבוננתי בך ואני חייב לומר שאני די מבסוט ממה שהרמתם כאן... בתים, מפעלים, לולים... מה שנקרא, סוכת דוד הנופלת. גם אבא מרוצה מהעבודה שלכם. רק מה... חסר לי משהו...

עכשיו כשאתה מסתכל עליי אני נראה לך זקן, אך היו ימים שפה (מחווה על הבטן) לא היתה כרס, וכאן (מחווה לחזה ולזרוע) היו יותר שרירים, ופה (מחווה לשיער) תלתלים ארוכים ושופעים, אוי... היו ימים... וסביב העיר היו לנו בוסתנים וגנים... ונהגנו, כל האיילים הצעירים, לברוח אל העמקים ולרדוף אחר יעלות החן התמימות...

וכאן (מחווה על הקיבוץ) לא אומר, באמת יופי של בתים. אם כי קצת קטנים... אבל הם עוד יגדלו. בהתחלה חדר נוסף למשפחות מרובות, אחר כך הרחבות לחברים, שיכון סלע, פריצת אמבטיה, ואפילו מדברים כבר על פרויקט מאה, וחכמים אומרים (כמו במשנה) מאה ועשר מטר מרובע שיש ותרשיש. אבל עזוב אותך משטויות... כמו שכבר אמרתי בספר אחר שלי: הכל הבל הבלים! (לקהל): אגב, מי שמתעניין אני ממליץ בחום, ספר קהלת, קצת הגות, מנה גדושה של, אקזיסטנציאליזם, מאוד פוסט מודרני. בקיצור, הוא שאמרת, בתים יפים...

אבל אתה יודע, קיבוץ צעיר... צריך לחשוב על העתיד... אם אתה מבין למה אני מתכוון... בקיצור, לא אלאה אותך בפרטים הטכניים אבל אני רוצה שתקימו כאן איזה גן, משהו בסגנון

מקראי... בוסתנים... גנים... בריכות מים... וכל מה שקורה ביניהם: טבע, פרחים, פרפרים, הורמונים... אם אתה מבין למה אני מתכוון...

"אני חבצלת השרון שושנת העמקים. כשושנה בין החוחים כן רעייתי בין הבנות. כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים... קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות... נופת תיטופנה שפתותיך כלה, דבש וחלב... מעיין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האיילים על הרי בשמים!" (מסיים בקריאה בקול)

רן: הא, שיר השירים, אני קולט אותך... חזון גדול... יש לי רעיון, זה יהיה מקום בו נציג בפני הילדים שיוולדו את הקשר בין הטבע כאן מסביב לבין התנ"ך... אתה יודע, גולגולות וקרניים עם החורש הטבעי ותצוגה קרסטית, וליד ככה בגדול הפסוקים המתאימים מהתנ"ך... וואו גדול...

שלמה: כן, מצויין... אני רואה שקלטת את התוכנית בגדול (מסמן עם הידיים שהוא קצת סקפטי). כל השאר אני סומך עליך רן... (מהדהד ונעלם, רן חוזר לישון)

קריין: ויתעורר רן בבוקר, ויזכר בדבר החלום אשר חלם... וירוז לכנס אסיפת חברים.

(צעדים, קריאות, דפיקה על שולחן)

רן: חברים יקרים, התכנסנו כאן באופן בהול מפני שעניין רם מעלה עומד על הפרק. לאחר שתשמעו את התוכנית אכן תדעו: המפעל הציוני צועד היום צעד נוסף להגשמת חזון הנביאים והמלכים... הלילה נגלה אליי בחלום שלמה המלך, בכבודו ובעצמו, והטיל עלינו משימה חשובה, חזון חלוצי כביר, התגשמות...

חבר באסיפה (קוטע את רן): רן, רן, לאט, אף אחד כאן לא מבין למה אתה מתכוון! מה בדיוק הוא אמר לך להקים??

רן: אה... אה... זהו שאני לא בדיוק זוכר... ישנתי חזק... אה... רגע אני נזכר: הוא דיבר על גנים ובוסתנים... היו שם עצי פרי... ו... ודבש... אה ויעלים וצבאים... לשם נצא לשוח ושם נחנך את ילדינו. אך המלאכה מרובה הוא אמר, וצריך עובדים חרוצים... אני חושב שאני יודע מי יכול למלא את התפקיד הזה, אני מכיר אותו אישית, מה שנקרא אכלנו מאותו מסטינג, השכבנו מארבים יחד, בקיצור בחור לעניין, קוראים לו צור, רן צור.

אך אזדקק לעוזר... אה... מרים, הילד הזה שבבטנך יהיה יד ימיני, הוא יעזור לי לטפל בגן. חברים! יחדיו נקים לנו כאן גן טבע תנ"כי... נקרא לו:

שיר השירים!

טקס הסרת הלוט לחדר הטבע מערכון לציון שלושים שנה לשיר השירים יום העלייה תשס"ג

הרצפליד: חברים וחברות, אנשי התיישבות ההר האמיצה, יושבת העמק צור המישור, הצומחת ברגבי האדמה הטובה הזו. אחים לדרך, בנים בנות, נכדים נכדות ושאר נכבדים... לכאורה זהו יום רגיל כשאר הימים... כמו כל בוקר השמש זרחה, הציפורים צייצו, האנשים יצאו לעבוד בשדות... אך אין זה כך. זהו יום יחיד ומיוחד, זהו יום שייזכר בתולדות האומה. בשעה קשה זו בה העולם רוחש וגועש, קמה לה קבוצת אנשים קטנה ובמו ידיה מקימה מבעל שיוכל להיות למודל מאלף לעם היושב בציון ולאנושות כולה.

חברים, בימים של אמירת "לדוד ה' אורי וישעי" עלתה תפילת "בצור ירוממני" וזכיתי, אני הקטן, לראותכם ביום חגכם, וגאווה ושמחה מתערבים זה בזה וממלאים את חזי, עניין שלא מקל על האסטמה שלי... איזו הגשמה ציונית מפוארת, איזו חיוניות חפצה ונושמת (משתעל), הלב מתפקע וגואה להיות, כאן, בשיר השירים, המקום הנכון הזה בראש ההרים, שכיית חמדה נהדרה של עם בנים השב לגבולו.

חברים, צומחת ועולה ראשית גאולתנו בין צורי ההר הטוב הזה, אך עוד עלינו לזבל אדמתה, לנכש עשביה, לגזום חזירה, להרכיב זניה, לרסס נגד מזיקים, להשקות מים רבים ולייצב ענפים צעירים... וכן הלאה עבודה רבה עוד מצפה לנו. אך "הזורעים בדמעה ברונה יקצורו". חברים, אל המנוחה באנו, אל הנחלה לא באנו, אך קרב היום.

הנה זכה עבדכם, לעמוד ביום חגכם מלא ההוד על במה זו, לעמוד ולהכריז: על הקמת חדר הטבע בשיר השירים!

מי ייתן ונחזה, חדר טבע, זקנים וזקנות יושבים ברחובותיך ונמלאת קולות ילדים וילדות משחקים. (מתקרב לסרט) סמוך אני ובטוח כי קרבה שעה בה יתקיימו דברי הנביא "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלוהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו". "רננו צדיקים", "פצחו רננו יחדיו חורבות ירושלים", כי מגוש עציון תצא תורה, תורת שיר השירים ודבר ה' מחדר הטבע!

(מנסה לגזור: לא מצליח לעמוד, לא מצליח להרים את המספריים, לא מצליח לגזור, גוזר בעזרת המזכיר)

מעודד את הקהל להצטרף (תוך שנתמך בידי המזכיר): "שורו הביטו וראו מה גדול היום הזה, היום הזה, אש יוקדת בחזה והמחרשה שוב פולחת בשדה...."

(יוצאים מהבמה בצעד תימני משותף).

קריין: ערב טוב וחג עלייה שמח, כל פרויקט גדול מתחיל באבן פינה קטנה. מתכננים, מכינים את הקרקע, ואחר כך, שלב אחרי שלב, בונים ומתקדמים, מטפחים ומקשטים, וסוף סוף מגיע הרגע הגדול בו גוזרים את הסרט, מסירים את הלוט, וחושפים את הפרויקט המוכן בפני הציבור.

כבר שנים לא מעטות מתגלגל לו בשיר השירים רעיון: לפתוח חדר טבע. בו יוצג הגן, החי והצומח באזורנו, ובו יושם דגש על הקשר בין הטבע לתנ"ך. צוות שיר השירים מנסה כבר חודשים ארוכים לתכנן תוכניות, לשרטט שרטוטים, לחפור יסודות ולרתום גופים שונים לפרויקט זה, אך משום מה לא עלה בידם עד כה להביא להקמתו של חדר הטבע.

לאחר ישיבות ארוכות וסוערות אל תוך הלילה מצא הדירקטוריון של שיר השירים פתרון יצירתי. אמנם, כך הם חשבו לתומם, בדרך כלל קודם בונים ורק אחר כך גוזרים את הסרט. אך אם לא הולך ככה אולי ילך הפוך... קודם נגזור את הסרט ונכריז על פתיחת חדר הטבע, ואולי היסודות, הקירות, המוצגים והכרזות יגיעו בהמשך יותר בקלות...

לפתיחת חדר הטבע בשיר השירים בכפר עציון, אנו מתכבדים להזמין את כבוד השר לענייני התיישבות אברהם הרצפליד (מחיאות כפיים).

(הרצפליד והמזכיר מתקרבים, המזכיר קופץ לבמה)

מזכיר: לפי ההסבר שמופיע במברק מהבוקר זה צריך להיות כאן...

(הרצפליד נתקע בעלייה לבמה, המזכיר קופץ ודוחף אותו מאחור)

הרצפליד: פעם אחרונה שהייתי כאן היה פה רק חול וכולרע... מתי זה היה?... תן לי לראות...

מזכיר: (לוחש) כבוד השר, הם כאן... כולם כאן...

הרצפליד: אה, בשנת 1927... אה לא, אז הייתי בבי"ס יסודי... זה בטח היה בשנת 47... אולי 67...

מזכיר: (לוחש) כבוד השר, כבוד השר, הם כאן....

(הרצפליד קולט את הקהל שצופה בו, נדרך, נמתח ומתכונן... המזכיר מוביל את הרצפליד לדוכן, מנקה ומנער אותו...)

הלקסיקון של רן

רשימה חלקית של ערכים במילונו של רן צור. נכתבה לראשונה בתמוז התשס"ד לרגל יום הולדתו ה-70 של רן, ועוד ערכים נוספו לה במהלך הזמן.

אוסף בולים זה דבר חינוכי - משפט המחץ מהמערכון של הגשש, ששימש קוד קבוע בין רן לדוד כשהגיעו לעסקי חינוך או סתם כשרצו להשתטות. ההמשך הבלתי נמנע היה אף הוא מאותו מערכון: "ואתה לבנבן!".

אוצר המילים שלי דל מלהביע את תודתי - הנוסח המקובל בפי רן כדברי תודה על מתנה, אירוח וכדומה.

אל תראו אותי ככה, יש לי אח באוקספורד - אחרי המשפט הזה תבוא אתנחתא ואחריה יובהר - "בצנצנת". אם הכוונה עדיין לא ברורה תבוא התוספת - "בפורמלין".

אל תשכח לקחת חומר קריאה - בדרך כלל בא כהתראה למישהו שמתקרב למקום מסוכן (למשל עולה לצוק גבוה). דומה שהביטוי נולד בסיוור צוות בית ספר שדה במערת טור צפא שליך תרקומיה, כשאחד החברים מעד והחליק בדופן המערה.

אני אגיד לך מתי די - כשמכינים לרן קפה ושואלים כמה סוכר לשים. מוכר גם בוואריאציה: "אני שותה סוכר עם קפה".

אני ביררתי את זה - לשאלת נערים שעבדו אצל רן במטע אם מותר לשתות מהטפטפות ענה בשיא הרצינות: "אפשר לשתות, אבל מתים מזה תוך 80 שנה, אני ביררתי את זה..."

אני מכיר אותו אישית - כשרן היה מספר משהו הנוגע אליו, היה מדבר על עצמו בגוף שלישי ומציין "תאמינו לי, אני מכיר אותו אישית".

באו על סיפוקם - מתן, הלכו לעולמם. שאל מהדיווח השנתי שנחום הורביץ היה מוסר לחברי ארגון השומר.

בגדי המלך החדשים - רן בהתייחסו למגוון הפוזות שבהן צולם כתינוק. ובהקשר להוריו שהביאוהו לעולם היה אומר "דורה והשי חשבו שבהצלבה של שניהם יצא גאון - ולא יצא!".

דיספליי - במקור: מופע חיזור בעונת הייחום. אצל רן: כל מי שמנסה להתבלט יתר על המידה לטעמו.

הומו ספיינס - ביטוי שרן משתמש בו כשהוא מתייחס לבני אדם וחיות אחרות. זה יכול להתלוות לאבחון של כל מיני תופעות משונות או מוזרויות אצל אנשים שבא עמם במגע, אז יאמר רן בקול סמכותי: "בתור זואולוג, אני מבחין ש...".

הורמונים - כינוי כללי לתכונות ויצרים שאינם ברי כיבוש. כשרן חוזר ממסע קניות עם ערימת ספרים שלא יקרא לעולם, או דיסקים, הוא מתנצל ומסביר "מה לעשות, הורמון הקנייה עבד אצלי שעות נוספות".

חילוקי דעות - לאחר שהצבי הזכר בגן שיר השירים תקע את קרניו בישבנו של אילן גולד, סיכם רן את האירוע כך: "היו לאילן חילוקי דעות עם הצבי". זה נכון גם להתנגשות בין מכוניות, למישהו שקיבל 'פנס' או שבר את ידו בהחלקה על הרצפה וכד'.

טוסברניטי - גיבור האגדות שרן אהב לספר מעלילותיו.

כבד עם צ'יפס - התשובה האולטימטיבית כששואלים את רן מה הוא רוצה לאכול. חוץ מזה הוא מת על דגים ועל חלווה, על גוגל מוגל ושטינק קייז.

כרומוזום - כינוי של רן לבני הדור הצעיר, המביע את עליונותו עליהם כבן דור המייסדים. משמש גם כתיאור זמן לאירועי העבר המפואר שהיה מספר עליהם - "כשאתה עוד היית כרומוזום".

לבדוק אם זה לא מורעל - כשרן רצה ביס מארטיק או ממתק אחר של אחד הילדים היה אומר: "אני חייב לבדוק שזה לא מורעל". פעם רן מצא את לייבוש אוכל קרמבו וביקש לבדוק את הקרמבו... רן גמר את כל הקרמבו והתנצל. כעבור כמה שנים הזמין את לייבוש אליו והעניק לו קופסה מלאה קרמבו "בגלל הקרמבו ההוא ובתוספת ריבית".

משפחת צור - כינוי של רן לעצמו.

קיינהורן - שיבוש חביב בפיו של רן לביטוי ביידיש "קיינע הורע", בלי עין רעה.

קרפדוכה - שם של פרט מתוך תת זן ממשפחת הקרפדוכאים. נמצאה לראשונה בבית גידולה בין התקרה של בית משפחת עמית לרצפה של בית רן צור. תפוצה משוערת: בין התקרה לרצפה בבתי קיבוץ כפר עציון.

רנו ארבע - "זה עולה כמו רנו ארבע" - כשרן רוצה להפליג במחיר של משהו או להתפלא על יוקרו של פריט שנראה פשוט וזול. רן היה שולח את הילדים לקנות לו מצרכים באספקה הקטנה, אבל "בתנאי שזה לא רנו ארבע".

תכין גם לעצמך - כשמישהו מכין סנדוויץ', חביתה או קפה, ורן גם הוא רוצה מאותו דבר...

תקפה אותו חדוות היצירה - ביטוי למישהו שעושה מעשיו בחריצות יתרה.

חג יובל לרן

שיר ליום הולדת 50 לרן

יש סיבה למסיבה,
רן בן חמישים שנה,
ידידים מכל צד
באו כאן ללחוץ לו יד.
האוצר הכי יקר,
חברנו המוכר,
הוא שורת הידידים,
שליקט ברוב שנים.
חג חג חג יובל...

ממרומי הגליל
הוא אלינו העפיל,
יום אחד נחת הוא כאן,
וכמעט... גידל זקן.
רן, זוכרים את הימים,
בהם אכלת נחשים,
כבר ראו אז, זה לא צחוק,
רן יגיע עוד רחוק.
חג חג חג יובל...

רן הטוב בטילים,
איש שדה וציפורים,
רן רואה הוא לטאה,
מהפנט מיד אותה,
גם חרדון וגם זיקית,
יתקרבו אליו תמיד,
יתלוצץ הוא בבדיחה,
וה"חייס" בְּכִיסָךְ.
חג חג חג יובל...

רן בצבי וביעל,
הוא יופי מטפל,
אם בשלג הוא מצא,
שנולדה עופרה קטנה,
אל ביתו היא תילקח,
שם בחדר תטופח.
עוד ליטוף וקצת פינוק,
וחלב מהבקבוק.
חג חג חג יובל...

התפריט שלו - זה סוד!
אל הכרס עוד ועוד:
כבד עם צ'יפס, זיתים דפוקים,
גם דגים מטוגנים.
דבש ועוקץ יש כאן די,
קלוריות יש יותר מדי,
דובדבן וגם פיסטוק
לקינוח וצימוק.
חג חג חג יובל...

אם חפצת בעיתון,
בן שבועיים, או שנתון,
אל תיפול ברוחק,
מבוקשך יינתן לך,
גש נא אל חדרו של רן,
בין מיטה לבין שולחן
עיתונים בערימות,
במשקל כמה טונות.
חג חג חג יובל...

